

éene zijde de ontwikkeling der zondige wereldmacht, en zoo ook de macht van Satan, in de hand werkt. Ook bij de wilde, onbeschaafde volkstammen is de zonde schrikkelijk, maar toch hun ruwe ongerechtigheid vertoont veel beperkter macht der zonde dan onze beschaafde samenleving. In haar wortel is de zonde wel in beide sferen even boos, maar in den dampkring der ruwheid kan op dien wortel de zonde niet zoo volledig uitschieten. Kennis vermeerderd macht, en deswege ook de macht van het kwaad. Zelfs ligt in de weelde als zoodanig reeds een versterking van de zondemacht, die wat er nog solide in den mensch was, ondermijnt en hem voorbereidt voor zedelijke verslapping en achteruitgang. Satan weet dit, en toen hij daarom den Christus in de woestijn van het Overjordanische verzocht, wees hij den Zoon des menschen niet alleen op de koninkrijken der wereld, maar ook op *sal hun heerlijkheid*, en voegde er bij: *Want zij zijn mij overgegeven, en ik geef ze aan wien ik wil.* Ook heeft Jezus zelf den Satan genoemd: *den overster der wereld*. Onze vaders hebben er daarom van oudsher steeds op aangedrongen, dat de belijders des Heeren zich van dien maalstrook der weelde verre zouden houden, wel wetende, dat er het gif van Satan in dwarrelt, en dat wie er zich in dumpt, met dat gif besmet wordt. Een roepstem tot ernst en soberheid, die ook nu niet luid genoeg kan herhaald worden. Sataa is in zijn rij metterdaad door de gemeene gratie vrijgemaakt geworden. Ware de gemeene gratie in het Paradijs na den val niet tusschen beide getreden, dan zou de ontwikkeling van ons menschelijk leven zoogooed als geene zijn geweest; tegenover de natuur zou de innerlijk geheel verwoeste mensch zoogooed als machteloos hebben gestaan, en alleen in krankzinnigheid, moordzucht en bruten, dierlijken wellust zou de zonde zijn uitgebroken. Alleen de gemeene gratie heeft een ontwikkeling der zonde op hooger voet, in verrijfder vorm, in rijkdom van vertakking, in schitterende machtsontwikkeling mogelijk gemaakt. In alles wat menschelijk is sluipt de Boosheit in, om het te rooven voor zich en het aan God te onttelen. Hij beproeft dit zelfs met de particuliere genade. Het zeggen: *Laat ons zondigen, opdat de genade te meer worde*, geheel de antinomiasche richting, en met name de gruwelen als onder de Minstersche wederdooperij gezien en beleeft werden, zijn en waren niet anders dan een poging van Satan om ook de particuliere genade tegen God te keeren; een poging, die alleen door de tegenwerking van den Heiligen Geest verijdeld wordt. Een poging alsoo dat nooit anders dan voor een deel, en voor een zeer kleinen tijd, gelukte; dat altoos weer wordt afgebroken, en daarom niet tot een voleinding leiden kan.

Maar geheel anders is dit op het terrein der *gemeene gratie*. Daar moet juist dat pogen gelukken, en doorgaan, en tot een slot-uitkomst leiden, juist opdat blijke en uitkome, dat de gemeene gratie het kwaad wel stuit, maar niet uitdrukt, u wel een kruk biedt om op voort te strompelen, maar u niet de enkelen en de knien weer vastzet, kortom, dat de gemeene gratie wel een hulpe kan zijn voor dit leven, maar nooit zaligmakend, noch overgaande in het eeuwige leven. Het is juist dat insluipen van Satan in het werk der gemeene gratie, dat de onmisbaarheid der particuliere gratie voor het geloovig hart bezegelt.

Nog altoos staat de wereld tegen de kerk over met haar beweren, dat als de ontwikkeling, als de beschaving, als de verrijfing des levens maar doorgaat, het einde moet zijn, dat onze onvolkomenheid overwonnen wordt, en de *volmaakte menschen* leste over zonde en ellende triumfeert. Ware nu de gelegenheid om tot zulk een ontwikkeling, beschaving en verrijfing des levens te geraken voor ons menschelijk geslacht afgesneden geweest, zoo zou de in zonde versmorende menscheit nog altoos roepen kunnen: *Ware ons tijd en kracht gelaten om ons te ontwikkelen en te beschaven, ook zonder de genade Gods zouden we er gekomen zijn en geen Heiland behoeven.* Maar nu kan ze dat niet. Haar is, haar wordt die tijd gelaten, die kans gegend. Haar ontwikkeling deed reeds reuzenschreden, haar beschaving nam alle ruwheid weg, haar verrijfing verbaast bij het indenken. En als de uitkomst dezer eeuw dan toch geen andere is, dan dat met al deze rijke ontwikkeling de oude zondaar zondaar blijft, en het menschelijk hart er achteruit tobt, dan dat het reiner zou worden, dan gevoelen we toch nu reeds, hoe er op dezen weg geen heil, op dit pad geen ontkomen te vinden is. En als dit nu zoo doorgaat tot den einde toe, en de ontwikkeling en beschaving eene haar volle middaghoogte zal bereikt hebben, en juist daardoor het verzet tegen God in gelijke mate klimmen en toenemen zal, tot dat God zelf het eens met den geest zijns monds verdoet, dan zal het einde toch zijn, dat heel de afloop der wereld-historie één getuigenis voor de onmisbaarheid der particuliere genade geeft, en de voleinding der dingen den Christus Gods als den eenig waarachtigen Zaligmaker der wereld verheerlijkt.

„Met sneeuwater gewasgchen”

Indien ik mij wasche met sneeuwater, en mijn handen zuiver met zeep, dan rukt gij mij in de gracht in, en mijn kleederen zullen van mij gauen.

Job 9: 30, 31.

het aanhooren van het geheel, is dan toch als een bad in den parelenden stroom van wat hoog en heilig en verheven is. Het spant, het stent, het schiebt u, ook al verwaart het telkens u denken. Ge krijgt er een achtgrond in, dat u niet er op den achtergrond van het leven, achter de schermen, een worsteling doorstreden wordt, waarvan de gewone sleurmenschen niets merkt, en die toch zoo ontzettend, zoo hartaanrijpend is.

Maar ook al blijft het aldus onze geestelijke leefregel, dat heel de Schrift voor een ieder is, toch belet dit niet, dat het éene stuk der Schrift den één, en een ander stuk den ander meer toesprekt.

Reeds maken de jaren hier verschil, en verschil de geslachten, en verschil de toestanden waarin ge verkeert. Den knaap boeit meer het geschied-verhaal dan een brief aan de Galaten. Johannes' Evangelie spreekt, vooral in jonger jaren, meer den *menschen* zin toe. Of ook, wie zal in de bruilofsdaag bij voorkeur stichting in de Klaagliederen zoeken, of bij het Avondmaal liever voorlezen van de *Kribbe* dan van het *Kruis*?

En dit verschil nu gaat ook door naar het onderscheid van temperament en karakter. Schier elk kind van God heeft onder de boeken van zijn Bijbel zijn lievelingsboek. Een stuk, waarin hij het best thuis is, waarvan toon en geest meest met zijn eigen geest overeenstemt, een boek dat hij terstond en eenig zoo niktelen, als al de overige Schriften hem ontnomen werden. Zoo zijn er minnaars van Jesaja, liefhebbers van de Psalmen, dweepers met Johannes, bewonderaars van Jeremia, lofzingers van Paulus.

Ook hier geldt het *een ieder naar zijn aard*. En in dien zin nu schreven we: Job is niet ieders *keurstof*.

Er is rijpheid der dagen, er is diepte van zin, er is kracht van geest, er is veel smartelijke levens- en zieleervaring noodig, om in Job zijn eigen beeld terug te vinden, en uit Jobs hart uw eigen hart beter dan uit uw eigen zielsbesef te leeren verstaan.

Zoo bij wat hij van het *sneeuwater* met *sneeuwater* zegt.

„Al waschte ik mij, zoo klaagt hij, in 't sneeuwater, toch zou God mij in het vuile grachtwater dompelen, en als ik er weer uitkwam, zou ik derwijs bezoedeld zijn, dat mijn kleederen van mij walgen zouden.”

Of zooals er letterlijk in onze overzetting staat: „Indien ik mij wasche met sneeuwater, en mijn handen zuiver met zeep, dan rukt gij mij in de gracht in, en mijn kleederen zullen van mij gauen.”

Natuurlijk is dat sneeuwater hier zinbeeldig op te vatten. Sneeuw is het gestolde vuur in zijn blanksten, hemelreinen vorm. En zoo bedoelt hij met dat waschen in sneeuwater, een reiniging zijner ziel op het alleruiterste, zoo blank en rein als het onder menschen, en voor het beperkte menschelijk besef kan.

We nu, al ware het ook, zoo betuigt hij, dat ik aldus op het scherpe mijn zonden onderzoekt en naspeurde, en ze beleeft op het alleroprechtst, en niets ontziende, niets sparend al wat zonde of zondelijke is van mijn ziel en zinnen afzand, het zou toch niet baten, en mij toch niet rechtvaardigen. Zoo toch niet zou na deze afwasching het licht van het Goddelijk oog op mij vallen, of wat een oogenblik blank scheen, zou op eenmaal nog diep onrein en bezoedeld blijken, zoodat mijn kleed zelf er van griuwen zou, om zoo onrein een huid te moeten overdekken.

Ge weet hoe Job tot zoo sterke, hartstoehtelijke betuiging kwam.

Hij was als in de handen van den Boosheit overgeleverd. Doodelijk was zijn hart gewond, niet alleen door het verlies van zijn goed, maar vreeslijker nog door het verlies van al zijn kinderen op éénen dag, en daarna werd hij zelf aangegegrepen met een folterende zwerenbrand door en over heel zijn wezen.

En toen hij nu niet meer kon, en het uitbuijden van smart en zieleverschuring, toen stond zijn vrouw hem nog te grieve, en hielden zijn dussenaamde vrienden niet op, zijn verleden, zijn leven, zijn verborgen zielsbestaan aan te vallen. Job moest een misdad, een verborgen gruwel begaan hebben. Anders zou God hem niet zoo bezoeken. En dat moest er uit. Dat moest Job belijden en bekennen willen. En dat hij dat inhield en betwisten durft, was niets dan zonde op zonde stapelen, de huichelende grondtoon van zijn hart.

En zeker, Job heeft toen gezondigd, diep gezondigd, want geen mensch mag zichzelf vervloeken. Maar in die zonde worstelde toch de bleek ernst van een recht zoekend hart door.

Zijn God en het recht van zijn God was hem te ernstig om met vroom gepraat zich over de bank, waarop zijn scheepje stiet, heen te zetten.

Voor God te zwichten wilde hij o, gewiselijk, maar het viel hem zoo hard, te moeten zwichten, zonder zelf het recht in zijn God te zien.

En dat brengt er hem toe te spreken van dat waschen van zijn ziel in sneeuwater, en nochtans te belijden, dat hij desmettemin zwart van zonde zou blijven voor zijn God.

Want zeker, dat waschen van uw ziel in het sneeuwater is uw roeping. Dat moet ge gedurig weer doen. En wie dat niet doet, en niet de bezoedeling zijner zonde blijft omloopen, veroordeelt den ernst van zijn hart.

Reeds in het gewoon menschelijke leven staat laag, wie met vuil gelaat of ongewasschen handen aan zijn dagwerk gaat, of ook wie, met vlekken op zijn kleed, in morzigheid uitkomt, zonder dat het hem zelf hindert.

Zelfs het vogelke baadt zich in den morgenstond, en het knisdr, evenals het dier des wouds, lekt zich lijf en pooten schoon.

En zoo kan ook een mensch van edeler zin het met bezoedelde hand of bezoedeld kleed niet uithouden. Het gevoel er van is hem ondraaglijk. Hij moet zich waschen, en met een reiner gewaad het morzig kleed verwisselen. Eerst als hij frisch gewasschen is en weer in een rein gewaad gehuld is, voelt hij zich als mensch verjongd.

En hoe zou het dan met den adel van het menschenhart te rijzen zijn, indien ge wel uw huid, maar niet uw ziel van haar bezoedeling woudt reinigen, wel uw kleed, maar niet uw hart wilt waschen van onreinheid?

En daarom gaat bij wie vroom en vreed is, die reiniging, dat afwassen der ziel ook dagelijks door. Een afwassen der zonde, door ze te bekennen, d. i. ze te veroordelen, door er *vergeving* voor te zoeken, door er mede te *breken*, door ze een oogenblik te *halen* in uw hart.

Dat helpt dan wel niet voor altoos. Gelijk als uw hand telkens weer bezoedeld en uw kleed onpothoudelijk weer besmeurd wordt, zoo ook verontreinigt zich uw hart telken dage weder.

Maar gelijk ge nooit moede wordt, u naar het lichaam eiken dag, en naar uw kleeding u elke week weer opnieuw te reinigen, zoo zet een Christenmens ook die *gedagdelijke reiniging* zijner ziel al de dagen zijns levens voort; en nooit wordt hij het moede, om altoos weer zijn zonde te veroordelen, voor zijn zonde verzoening te zoeken, met zijn zonde te breken, en haat tegen de zonde aan te kweken in zijn hart.

In dien zin genomen is de uitwerking van het *sneeuwater* dan ook kostelijk; voor zoover het namelijk u in uw eigen besef voor zedelijke zelfverlating vrijwaart en u de frischheid uwer zielkracht verlevendigt.

Maar... en hier kwam het bij Job op aan, voor Gods oog helpt dat sneeuwater u niet het allerminst, en wie zich ging inbeelden, dat hij nu ook voor God blank als sneeuw zou zijn, omdat zijn eigen zielsbesef den vrede had herwonnen, dien is het apostolisch woord de diepe waarheid te herinneren, dat *God meerd* is dan ons hart, en alle dingen weet, en dat het ons alsoo niet baar noch helpt, al kunnen we in oprechtheid betuigen, dat ons eigen hart ons nu niet meer veroordeelt.

En datzelfde nu, dat is het wat Job in deze beeldende taal uitsprekt: al wiesch ik mij als sneeuw zoo blank, toch blijft ik voor God's heilig oog zoo zwart bezoedeld, dat mijn kleed van mij grawt.

De rekening met God is zoo heel anders dan de rekening met uw eigen ziel.

Opdat we vrede zouden kennen, omalviert God onze ziel, zoodat niemand ook maar van verre zijn eigen innerlijke bezoedeling doorgrondt. Slechts zoóveel toont ons de Heere er van als onbegrijpbaar is, om ons tot berouw en tot schuldbesef uit te drijven. Slechts zoóveel als we dragen kunnen. Zoóveel als ons oog ontdekken kan, zonder onze ziel weg te doen zinken in vertwijfeling en zelfverloeking.

Zooals God uw ziel aanleert, hebt gij haar nooit gezien, en *sult* ge haar nooit zien. De een ziet er meer van dan de ander. Het kind van God meer dan het kind der wereld. Een vroom man meer dan een vroom kind. Wie diep werd ingeleid meer dan wie nog zweelt in de oppervlakte des geloofs. Bij het Kruis ziet ge er meer van dan bij de Kribbe. Uwer sterfbed meer dan aan het feestmaal.

Maar zooals gij, op het bloote oog afgaande, zeggen zult dat er op het flauweleel kleed geen stof te meer zichtbaar is, en dat toch de microscop u nog velden stof op dat zelfde flauweleel ontdekken zou, zoo ook is het hier.

Als uw ziels oog, op het allercherst toeziende, niets meer ontdekt, zal het heilig, al doorzoekend oog van uw God nog gansche lagen van zonde in uw binnenste zien, die alleen Hij zelf in uw sterven van uw ziel zal afscheiden.

En daarom spreek over schuld of onschuld met uzelf, en redetwist er over met uw broeder, maar spreek nooit van uw onschuld naar uw God.

En juist daarom kunt ge uw vreugde nooit geheel uit uw vroomheid, en zoo ook nooit geheel uw lijden uit uw zonde verklaren.

De maat van het één is met de maat van het ander niet overeenkomstig.

Naar de mate van de bezoedeling uwer ziel gemeten, zou zelfs een lijden als aan Job overkwam voor den allerheiligste, d. i. minste bezoedelde onder de kinderen der menschen, nog veel te weinig zijn.

Zeker, er is een mate van lijden, die met de mate der zonde overeenkomt, maar die overeenstemmende mate komt voor den zondaar eerst in het vuur dat nooit gebluscht zal worden, en is op aarde alleen door uw Heiland, ook voor u, zoo ge anders Gods kind zijt, gedragen.

Maar in uw lijden op aarde werkt die passende, die overeenstemmende mate nooit.

Wat in uw lijden de mate bepaalt is de nooit felende blik van uw Medicijnmeester, die uw krankheid kent, en weet wat bittere medicijn voor u geboden, wat pijnlijke kunstbewerking voor u noodig is. En eerst als ge daar boven, eens volkomen genezen, onder de gealigden jubelt, zal u mond in heilige verrukking de vaderhand kussen die u zoo doortastend reddde en genas.

Zoo zult gij gered, en zal tevens in uw wonder redding de naam van uw hemelschen Heelmeester verheerlijkt worden.

Zalig noemt daarom de apostel *dit verdagen*, want hoe stiller de lijder zich houdt, hoe zekerder de kunstbewerking slagen zal.

En dit juist toont u het diepgaand onderscheid tusschen de lijders des Ouden Verbonds en den Man van Smarte in het Nieuwe Testament.

Ook Job komt er, maar Job heeft door zijn bitter tegenwelen zijn eigen lijden in zwaarte verduddeld; terwijl van den Man van Smarte geschreven staat, dat al zijn zielsworsteling uitging in de stille bede: *Vader, neem dezen drinkbeker van mij, tenzij dat ik hem drinke.* Niet mijn wil, maar uw wil geschiede!

Register op E VOTO.

Er is een naam-, zaak- en tekstregister op de vier Deelen van *E Voto* in gereedheid gebracht, dat voor de premie-inteekenaren op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van vijf en zeventig cents. Voor de overige koopers van *E Voto* tegen den prijs van een gulden vijf en twintig cents.

Premie-inteekenaren op *E Voto*, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hiernaede uitgenoodigd bij de abonneemengelden voor de *Heraut* in Januari vijf en zeventig cents extra te voegen.

Zij, voor wie dit op opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnemengeld vijf en twintig cents op te zenden.

Aan alle premie-inteekenaren, tevens abonneenten, die hieraan voldoen, zal bedoeld Register, zoodra het van de pers komt, en de vijf en zeventig cents afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

Amsterdam, 5 Febr. 1897.

Restorale Oratie.

Op 7 December jl. droeg de hoogleeraar M. Noordzij het rectoraat van de School te Kampen aan zijn ambtgenoot Wielenga over.

Hij deed dit met een uitvoerige rede die 53 bladzijden druks beslaat, een redevoering, die niet alleen een sprekend titel voert, maar voor lezing zeer interessant, en alleszins rijk van inhoud is.

De titel is: *Oostersche lichtstralen over Westersche Schriftbeschouwing*, en werd ontleend aan een uitdrukking door een geleerde over de vondsten van Babylon en Egypte gebragt; een titel alzoo die in zooverre te billijken, anders voor een wetenschappelijke redevoering, in Hollandschen vorm, te phraseologisch klinkt.

Toch wane daarom niemand, dat de redevoering zelve in degelijkheid te kort schoot of in phraseologie verloorp zou.

Dat doet ze in het minst niet.

Veeler geeft ze eerst een kort maar duidelijk overzicht van den omvang waartoe de studien, rustende op de uitgravingen in Egypte en Babylon, alsook in Palestina en de omliggende landen, dusver gekomen zijn; en toont daarna in enkele goede grepen aan, welke beteekenis alle deze studien voor de Heilige Schrift uit taal- en letterkundig, uit historisch en antiquarisch, uit sociaal en religieus oogpunt, reeds nu hadden, en steeds meer erlangen zullen.

Het is dan ook metterdaad verrassend, wat scherpe tegenstelling er bestaat tusschen hetgeen de critiek in Europa de laatste twintig jaren over de Heilige Schrift, niet zonder aanmatiging en wetenschappelijke inbeelding uitsprak, en tusschen hetgeen de opgravingen in Afrika en Azië gedurende dezelfde periode aan het licht brachten.

Onderwijl men in Europa steeds brutaler de Heilige Schrift in de schaduw stelde, haar opgaven en mededeelingen onbetrouwbaar verklaarde, en een heel stelsel uitspon, om den oorsprong van deze vage, onjuiste mededeelingen te verklaren, hebben deze opgravingen op een wijze, die een ieder verbaasd doet staan, soms tot in kleine bijzonderheden de Heilige Schrift steeds meer geillustreerd, en de overmoedige critiek met schande in den hoek gejaagd.

De kunst was nu maar, om uit de oangenomen ruwe stof het voornaamste saam te lezen, dit behoorlijk te ordenen, onder rubrieken saam te brengen, met sprekende voorbeelden toe te lichten, en het geheel in een stijl te gieten, die zich voor een oratie leende.

Aldus stond het probleem, en dit probleem heeft de hoogleeraar Noordzij weten op te lossen op een wijze die boven onzen lof is.

Slechts een enkele pericoop kunnen we aan onze lezers als proeve voorleggen. We kiezen daartoe wat de redenaar over Abraham en Melchizedek mededeelt.

Nog meer. In contract-tafeljes uit den tijd van Chamurabi, den ontroover van Abraham's tijdgenoot, Kedor Laomer — is zelfs de naam van Abram, in den vorm van Abu-ramu, verheven vader, gevonden! En wat niet minder opmerkelijk is: Finches heeft onlangs in dergelijke tafeljes, uit ongeveer denzelfden tijd, ook de specifieke Hebreeuwse namen Ja'qub-El en Ja'qub-El gevonden, terwijl Prof. Flinders Petrie ons bekend heeft kunnen maken met Egyptische amuletten, waarop, van iemand uit het Nijldal, de naam Ja'qub voorkomt. En iets later, nadat de Hyksos reeds uit Egypte waren verdreven, maar de Israëlieten daar nog niet werden verdrukt — wordt in de berichten van Thotmoses III op den tempel te Karnak gezegd, dat hij op zijn overwinningstocht te Kanaan o. a. twee plaatsen heeft veroverd, de een met den naam van Ja'qub-El en de andere met dien van Ja'qub-El. Houdt men hierbij in 't oog, dat volgens datzelfde bericht, eerzogenoemde plaats lag in den omtrek van Hebron en laatstgenoemde plaats in 't gebergte van Ephraim — dan plegt alles voor de overtuiging, dat wij daarin te zien hebben plaatselijke herinneringen aan den aarst-vader Jacob en zijn zoon Jozef, vóór Israëls komst in Kanaan, en juist in die streken, waar de genoemde volgers de Heilige Schrift dikwerf hebben verkeerd!

Doch keeren wij nog even terug naar het bericht in de 2de helft van Genesis XIV. Daarin is sprake van de ontmoeting, die Abraham, nadat hij Kedor Laomer had geslagen — heeft gehad met Melchizedek, koning van Sjalim... een priester des allerhoogsten Gods. Zoo iets, naar de meening der hoogere critiek, gefingeerd was dan dit. Jerusalem was immers niet bekend vóór Davids tijd, en die priesterkoning was niets dan een mythologische figuur, ter eere van den held der beschrijving, Abraham, gefingeerd. Maar ook daartegen traden de Oostersche getuigen met kracht op. Allereerst hebben zij ons geleerd, dat oorspronkelijk onder de Semieten en genabuurde volkeren de heerschers dikwerf eerste priesters waren en later uitsluitend koningen werden; maar ook dat zij in de eeuwen, vóór den uittocht, veelvuldig beide ambten tegelijk bekleedden. Daarmede verviel reeds de grond van den twijfel, ontleend aan het tweevoudig ambt, dat Melchizedek in de Heilige Schrift is toegekend. Maar bovendien kwamen ook de Tell-el-Amarna brieven getuigen. Daaronder zijn enkele belangrijke van zekeren Ebed-Chiba uit den tijd van Amenhot IV van Egypte, minstens 150 jaren vóór den uittocht. Deze Ebed-Chiba heerschte destijds over Jerusalem. Van haar spreekt hij nu eens onder de benaming van *de stad Jerusalem* of van *Jerusalem* dan weer van *de land van Jerusalem* of *het gebied van de stad Jerusalem*. Ik noem opzettelijk die verschillende benamingen om uit te laten komen, dat het haar destijds, wat haar naam betreft, reeds gij, gelijk het Laras gegaan was, in 't spijkerschrift dezer brieven heet zij woum, zonder enig voorafgaand determinatief: *Jerusalem*. Maar dan is *Jerusalem* zelf determinatief en wijst in de oude Babylonische sprake aan, dat Sjalim een stad was, die slechts Sjalim heette. Van lieverde echter begon men het als bestanddeel van den naam te beschouwen en plaatste er weer het determinatief (*Assyrisch: de stad*) voor, en zo werd Sjalim Jerusalem. Evenwel, op de muur van Ramses II nog Thbe, komt zij in den tijd van Ramses II nog

voor onder den ouden naam Sjalim. Men ziet, ook hier draagt weer het gebruik van den naam Sjalim, en later van Jerusalem, in de verschillende boeken des Bijbels, de signatuur van de verschillende tijden als een merk van juistheid voor ieder, die niet door zijn stelsel verblind is!

Maar nu, de vorst, Ebed-Chiba verlangt troepen om de stad en 't gebied te verdedigen tegenover de daarnaar begeerige vijanden van hem en zijn heer, den koning van Egypte, waaruit blijkt, dat zij toen reeds een belangrijke vesting in 't Zuiden van Kanaan was. Hij is wel een vorst, maar zonder troepen. En voorts, terwijl andere schrijvers pharaos aanspreken als *den koning, mijn heer en mijn god* of *mijn zonnegod* of *de zon, mijn god*, spreekt Ebed-Chiba hem slechts aan als *den koning, mijn heer*, of *mijn zoon*. Teekent dit reeds, dat hij, te midden van de Amorietische en Kanaänitische bevolking, een figuur is, die minder dan anderen de afgoden diende, ongeveer evenals Melchizedek daarvan vrij was in zijn tijd — nog sterker wordt het als wij hem hooren verklaren: *zie ik ben geen gouverneur... zie, ik ben een bondgenoot van den koning*; en *die hem schatting brengt ben ik*. „Want noch mijn vader, noch mijne moeder,” maar *de arm des machtigen Konings heeft mij gevestigd in 't huis van mijn vader* of *van deze plaats*. En in een ander schrijven: *zie 't land van de stad Sjalim, noch mijn vader, noch mijne moeder heeft het mij gegeven, maar de arm des machtigen Konings zelve heeft het mij gegeven*. En deze *machtinge Koning*, onderscheiden als hij door Ebed-Chiba wordt van *den koning, zijn heer*, is de God, dien hij diende, de Allerhoogste van den Melchizedek des Bijbels, zijn voorganger. Hij is dus werkelijk priester zoowel als koning, die echter zijne heerschappij of zijn ambt niet had verkregen als een erfgoed, en dus evenals Melchizedek, wat de opvolging in 't ambt betreft — was, zonder vader en zonder moeder.

Is de gelijkens, zij 't meer verzwakt door de zonde, wijl later, niet verrassend en treffend! En is 't tevens niet opmerkelijk, dat God nu vooral zulke onthullingen door de Oostersche Onthoudkunde geeft, die juist kunnen dienen om de geloofwaardigheid van de meest aangevallene deelen des Ouden Testaments te steunen?

Lokke deze enkele proeve tot lezing van het geheel uit. En ook strekke de lezing van deze oratie, om hen die door wankelmogelijkheid zondigen, te beschamen, voorzoover zij ook maar een oogenblik door den hoogen toon der Moderne en Ethische critiek zich lieten imponeren, ten gevolge van gemis aan krachtig geloof in het hart. Die critiek was met al te weinig nederig, om wie geestelijk licht en inzicht had, te kunnen overtuigen.

Ze was zoo wortelloos en subjectief.

Alleen beelde niemand zich in, dat de meest sprekende resultaten van zulke opgravingen ooit den *engeloovigen* het geloof in de Heilige Schrift zouden kunnen geven.

Het zaligmakend geloof in de Schrift rust op het getuigenis des Heiligen Geestes, en op dat getuigenis alleen.

Kerspel of Wijk?

V.

Dat we *stoffelijke* bezwaren op den voorgedragten plaatsen, hoorde hier zoo, en was in het minst niet ongeestelijk, daar immers heel de quaestie, die we ter sprake brengen, louter uit *stoffelijke* oorzaken opkomt.

Ware het doenlijk, heel de gemeente in één gebouw te laten saamkomen, en in dat gebouw eiken Zondag drie, en in de week ook eens een tweetal Diensten te houden, zoo zou alle moeilijkheid wegvallen.

Ieder zou dan voor zich en zijn gezin vaste plaatsen hebben, en door de beschikbare plaatsen van jaar tot jaar, bij het lot te verdeelen, kon tweegebracht, dat ieder op zijn beurt beurtelings de betere en beurtelings de minder goede plaatsen bezette. De Predikanten zouden dan elk in hun beurt optreden. En de gemeente zou op Zondag en in de week ruimschoots gelegenheid tot kerken hebben, zonder dat de Predikanten uitgeput werden.

Zooals Spurgeon te Londen zijn Tabernakel had, waar desnoeds een 8000 menschen zit- en staanplaatsen in konden vinden, zoo ook zou men dan in de meeste plaatsen onze kerken inrichten, en alleen in Amsterdam zou men verplicht zijn twee zulke gebouwen te plaatsen.

Doch hoe schoon dit ook lijke, het kan zoo niet. Ten eerste niet, omdat niet dan bij hooge uitzondering een Predikant stem genoeg bezit, om voor zoo groot gehoor in zoo kolossaal gebouw zich verstaanbaar te maken. En ten andere niet, omdat de afstanden in een groote stad het noodzakelijk maken, zooveel mogelijk een kerk te hebben in de onderscheidene stadsdeelen.

Zoo blijkt dus overtuigend, dat niet *geestelijke*, maar uitsluitend *stoffelijke* hinderpalen de moeite veroorzaken en het bezwaar doen rijzen. Het is de grootte van het gebouw, het te kleine aantal beschikbare zitplaatsen, de te zwakke stem, en de te groote afstand, die tot splitsing en indeeling van het te groote kerkpubliek noodzakern, en hierdoor al het ongerief doen opkomen, hoe men nu bij die splitsing van de gebouwen, en in verband hiermede, het gehoor en de predikers verdeelen zal.

Zal er indeeling van gehoor en preekkracht van kerkeraadsweg zijn, of zal de kerkeraad alleen de localiteit indeelen, en de indeeling van het gehoor overlaten aan de neiging van de gemeente, onderwijl de Predikanten rondpreken?

Bij dat laatste stelsel nu, hierin bestaande, dat de kerkeraad de indeeling van het gehoor overlaat aan den minderen of meerderen strek of *loep* van de onderscheidene Predikanten, stuit men aanstonds, gelijk ons een vorig maal bleek, op het zeer ernstig bezwaar, dat het uit zijn aard leidt tot groote en te groote oopenhooping van menschen in de ééne, en tot te groote leegte in de andere beurt.

Men behoeft zich slechts in den toestand in

te denken, de volking weer Zondag twee stond in te lijken toestan

En onmog terdaad een bestaan heeft kon redder, kerk den do zijds de arm

Men verhe vaste plaatsen niet betalen, beurt voor / en in leegte

Gevolg w bevolking en komen kon onze volke geheel van lijk verwaan

En deze bl volgen vlo uit het stels die we toege zwaren niet i daaraan te e honderd weel te Amsterdam zend inwoners kon onover duizend kerke a, tamelijk g kerkgebouwe

De Rooms indeelde, bes ners over se wen en ma haan kerke 70,000 zielen sterker.

Hieruit bli niet-indeelen die vele stoffe vorig artikel de tweede geestelijk n derden der Gereformeerd gehoord hee lood en va vreemd zijn

Bij deze te zich intusse zooverre noel ben, maar n dig karakter

Mea weest, er onder ge kerkerlijk lev kerkerlijk lev dikanteatring

Naar belij vroeg men e seerde en p eigen handje, groote geme lingen. En i Paulus en d van Apollon.

Van liever er onder dez scholen, en a dan was de wijde hij de weer een Pre beroepen. Nu dale kerk te

toch de Mo hangers toch toch altoos f van Ds. Lütj de richting v rende Gerefo Hogerzeil, n van Dr. Ba alle vier dez en te vriend

Hierdoor i kerken ingel kerk gescho lopen, in s de autoriteit

En ook dit Immers er grootst lof exceptioneële op zekere h

Hij bracht Van hem. In zijn be grootste colle

In de do was het kerk centreerd.

Die invloe evenzoo in i Diakenen vo gingen.

Werd hij i het wel, of te gronde z

Hij kon de toezicht van of catechisat

De kerk maakt auton Van hem over. Het we heel de kerk meestal mee wikkeld, m teloo en op

Althans v was er te A overleden, d om saam te en Diakenen lijf gieg, die

Het stelsel toe leiden, o achtergrond, grond te de die tijdelijk n macht in ha sel hiervan kantenkringe

Aan deze

Men van den ver-
atuur van
a juistheid
erblind is!
langt troe-
redigen
inden van
pte, waar-
grijke ves-
lij is wel
in voorts,
reken als
of mijn
ekt Ebed-
ning, mijn
da, dat hij,
Kanaanie-
nder dan
er evenals
in tijd —
oren ver-
... zie,
ning; een
Want
er," maar
ft mij ge-
of van
iven: "ie
ijn vader,
ven, maar
heeft het
Konink,"
aba wordt
God, dien
elchizedek
us werke-
chter zijne
verkegen
zedek, wat
a, zonder
st door de
treffend!
t God nu
Dostersche
dienen om
angevallen
nen?
ezing van
de lezing
r wankel-
en, voor-
blik door
Ethische
het hart,
te weinig
en inzicht
etief.
a, dat de
zulke op-
et geloof
n geven.
chrift rust
testes, en
n Taber-
naden vin-
de meeste
n alleen
zijn twee
het kan
et dan bij
stem ge-
gehoor in
nbaar te
nadat de
oodzake-
kerk te
edeleiten,
niet gees-
ke him-
het be-
otte van
beschik-
en de
en in-
publiek
ongerief
bij die
verbaad
kers ver-
staande,
het ge-
ceerde
cheidene
elike ons
er ernstig
eid tot
lag van
grote
staand in

te denken, dat de helft van Amsterdams be-
volking weereermeerd werd, en telken
Zondag tweemaal kerken wilde, om ter-
stond in te zien, voor wat feitelijk onmo-
gelijken toestand men zou geplaatst zijn.
Een onmogelijke toestand die dan ook met-
terdaad een eeuw geleden hier ter stede
bestaan heeft, en waaruit men zich alleen
kon redden, door eenzijdig het geld in de
kerk den doorslag te laten geven, en ander-
zijds de armen buiten de kerk te sluiten.
Men veruimde dan aan wie rijk was
vaste plaatsen in de kerkkerken, en wie dat
niet betalen kon, kon zij plaats, in volle
beurt voor 1, in matige beurt voor 0.25,
en in leegte beurt voor 0.10.
Gevolg waarvan was dat de arbeidende
bevolking en de armen in geen kerk meer
komen konden, en dat op die wijze in
onze volle buurten de bevolking feitelijk
geheel van de kerk vervreemd, en geeste-
lijk verwaarloosd werd.
Een deze bittere, en uiterst noodlottige ge-
volgen vloeiden voort metterdaad rechtstreeks
uit het stelsel tocht; want de omstandigheid,
die we toegeven, dat thans namelijk die be-
zwaren niet meer zoo sterk spreken, is alleen
daaraan te danken, dat van de tweemaal
honderd veertig duizend Protestanten, die
te Amsterdam woonde, honderd zeventig duizend
inwoners zooged als geheel buiten alle
kerk omleven, zoodat er slechts zeventig
duizend kerkgangers overblijven, die zich dan,
a, tamelijk gemakkelijk over de twee dozijn
kerkgebouwen verdeelen.
De Roomsche kerk daarentegen, die wel
indeelde, beschikt voor haar 90,000 inwo-
ners over schier even zoveel kerkgebou-
wen, en mag er zich op beroemen, dat
haar kerkgebouw publiek zeker evenzoo
70,000 zielen sterk is; waarschijnlijk nog
sterker.
Hieruit blijkt alzoo, dat het stelsel van
niet-indeelen maar rondpreken, niet alleen
de vele stoffelijke nadeelen opleverde die ons
vorig artikel schetste, maar veelmeer nog in
de tweede plaats tot het onberekenbaar
geestelijk nadeel leidde, dat bijna twee
derden der bevolking, die eenmaal tot de
Gereformeerde kerken of Lutherse kerken
gehoord heeft, allengs ganschelijk verwaar-
loosd en van alle geestelijk contact ver-
vreemd zijn geraakt.
Bij deze twee geestelijke bezwaren voegen
zich intusschen nog meerdere, die zeker niet
zo verre noch zoo algemeene strekking heb-
ben, maar nochtans een verre van onschul-
dig karakter dragen.
Men weet, wat de kerken hier te lande
er onder geleden hebben, dat feitelijk alle
kerkelijk besef teloor ging, en geheel het
kerkelijk leven dreef op zeker aantal Pro-
dikantenkrachten.
Naar hetzelve nooit naar catechisatie
vroeg men dan meer. Elk Predikant catechi-
seerde en predikte op zijn manier en op
eigen handje. Daardoor vormde hij in de ééne
grote gemeente zekeren kring van volge-
liggen. En al spoedig was dan de een van
Paulus en de ander van Cephas en de derde
van Apollus.
Van lieverlee bleek het dan al verder, hoe
er onder deze Predikanten zekere richtingen
scholen, en als er dan een vacature kwam,
dan was de kerkeraad wel genoodzaakt,
wilde hij de gemeente bijhouden, om
weer een Predikant van dezelfde richting te
beroepen. Nu nog staat het aldus in de Syno-
dale kerk te Amsterdam. Al heeft men daar
toch de Moderne richting, wijl haar aan-
hangers toch niet kerken, laten uitvallen,
toch altoos heeft men daar nog de richting
van Ds. Lütge, met de Neo-Kolbruggen,
de richting van Dr. Vos, met de repriman-
derende Gereformeerden, de richting van Ds.
Hogerzijl, met de Ethischen, de richting
van Dr. Barger, met de Methodisten; en
alle vier deze richtingen moet men ontzien
en te vriend houden.
Hierdoor nu is het individualisme in de
kerken ingeslopen, is de Predikant voor de
kerk geschoven. Men is menschen na gaan
lopen, in ste van saam te komen onder
de autoriteit van Gods Woord.
Een ook dit kon bij dit stelsel niet anders.
Immers een Predikant die eenmaal den
grootsten loop had, werd een man van zoo
exceptionele betekenis in de kerk, dat tot
op zekere hoogte heel de kerk op hem dreef.
Hij bracht de plaatsingen aan.
Van hem leefden de kerkelijke bedienenden.
In zijn beurt ooggte de Diaconie haar
grootste collecten.
In de door hem waargenomen diensten
was het kerkelijk leven voor dien tijd gecon-
centreerd.
Die invloed openbaarde zich natuurlijk
evenzoo in den kerkeraad, waar alvast de
Diaconen voor het grooter deel met hem
gingen.
Werd hij naar elders beroepen, dan leek
het wel, of door zijn vertrek heel de kerk te
gronde zou gaan.
Hij kon daarom doen wat hij wilde. Van
toezicht van den kerkeraad op zijn prediking
of catechisatie viel geen sprake.
De kerk volgde, de Predikant was vol-
maakt autonoom.
Van hem ging die geest op zijn collega's
over. Het werd een Predikantenheerschappij
heel de kerk door. Een kwaad dat zich wel
meestal meer feitelijk, dan theoretisch ont-
wikkelde, maar dat soms toch ook schaam-
telooz en opzettelijk gedreven werd.
Althans voor nog niet zoo lange jaren,
was er te Amsterdam een Predikant, sinds
overleden, die openlijk de collega's oppiep
om saam te spannen tegen de Ouderlingen
en Diaconen, en in den kerkeraad ieder te
lijf ging, die aan deze hoogheid raken dorst.
Het stelsel van niet-indeelen moet er alzo
toe leiden, om de kerk als geheel op den
achtergrond, en den Predikant op den voor-
grond te doen treden; aan de Predikanten
die tijdelijk den loop hebben, allen invloed en
macht in handen te spelen; en als uitvloe-
sel hiervan heel de kerk ten slotte in Pre-
dikantenkrachten op te lossen.
Aan deze drie geestelijke nadeelen voegen

zich dan ten slotte nog twee andere schaden
toe, en voor de Predikanten, en voor de
gemeente.
Voor de Predikanten, dat een jeugdig Pre-
dikant die „den loop“ heeft, onder een amts-
weelde komt, die hij niet dragen kan. Het
is te veel, op zoo jeugdig leeftijd de ge-
veerde man in zoo groote stad te zijn, en
weke aan weke die duizenden en duizenden
aan zijn lippen te zien hangen. Geestelijk
liepen daarom zulke Predikanten meest spoor-
slags achteruit. Een natuurlijke zelfverheffing
en zelfingenomenheid begon zich te open-
baren. En ten slotte was er niets meer te
bespeuren van een Dienst des Heeren die
tot Hem opleidde, maar liep het al uit op
zekere zelfverheerlijking in eigen hart en
op een onheilge vergoeding van de zijde
van vele gemeentelieden.
Maar natuurlijk, de collega's die in zijn
schaduw stonden, werden geestelijk even-
zoo door deze misstanden bewerkt.
Ook zij bleven menschen, en het viel hun
natuurlijk hard, zoo telkens bij hun gevierden
ambtgenoot achter te staan. Het deed hen
zoo telkens denken aan Farao's droom van
zekere magere en zekere vette verschijningen
in den stroom, waarbij dan het magere
steeds aan hun kant viel.
Wie 'smorgens moest preeken, en zag
dat de man van den loop ook een mor-
genbeurt had, las op het kerkboekje reeds
zijn oordeel.
Onder dien indruk aan zijn voorbereiding
bezig, verging dan al vaak de lust, om zich
degelijk voor te bereiden. Zoo ging hij
feitelijk in zijn prediken nog meer achteruit.
En zoodat zijn Dienst als zijn gemoeds-
stemming werd weerszins bedorven.
Zeker, er waren er te allen tijde, bij
wie meerder genade dit kwaad voorkwam,
maar dit goede vloeide dan uit die genade,
niet uit het stelsel, en wrong eer tegen het
stelsel in.
En ziet men op de gemeente, dan
springt het in het oog, hoe dit oursting op
en naar trekken, aan haar gelang de beurt
uitviel, een keuringaanman deed insluipen,
die ondraaglijk werd. Niet alleen onder de
oudjes, maar tot de kinderen toe, wisten ze
te zeggen, welke dommees goed, welke maar
zoo zoo, en welke niet uit te staan waren;
en in die laatste soort werd dan noch het
ambt noch de dienst meer gerespecteerd.
Waren er twee dommees met loop, dan
streed in de gemeente de groep A tegen
groep B.
Bespreking van het gehoorde leidde zoo
goed als nooit tot toepassing en heilgung,
maar meest tot kritiek over kleinigheden.
Het denkbeeld dat men in een verga-
dering der geloovigen was geweest, ging
geheel weg, men had een rede, men had
de toespraak van een redenaar gehoord,
en daarover ging men aan het oordeel-
vellen.
De verwaarloozing van het Sacrament
hield hiernede gelijken tred, of wel tot in
het Sacrament drong de Predikantenvoor-
keur door. Alleen met den Doop van dien
en dien prediker nam men vrede.
Natuurlijk konden de Ouderlingen er on-
mogelijk oog op houden, of de gemeente-
leden met hun kinderen metterdaad onder
het Woord kwamen, en zelfs het ideale
denkbeeld, om man, vrouw en kinderen in
de kerken, huisgezinwijze, bijeen te laten
zitten, moest geheel wegvallen.
Vader in een bank, moeder op een stoel,
en de kinderen ergens op de galerij weg-
gestopt.
Aldus was ten leste feitelijk de verre van
benijdenswaardige toestand, die hier niet uit
de verbeelding, maar naar het leven ge-
teekend is.
„Saulsch.“
Van onzen broeder Ds. Lion Cachet ont-
vingen we de verzekering, dat hij met Da-
vid in zijn stukke niet zichzelf, maar de
Zending bedoeld had.
Natuurlijk nemen we dit op zijn verke-
ring volgaarne en onvoorwaardelijk aan.
Maar verandert dit nu iets aan de
hoofdzaak?
De Sausche wapenrusting voor de Zen-
ding is en blijft dan toch de wapenrusting
waarin de Synode van Middelburg de Zen-
ding stak; en de Davidiaanse wapenrusting
kan dan natuurlijk niets anders zijn, dan
het wapentuig dat Ds. Lion Cachet vroeger
haar bereid had.
Anders had het gehele stukke geen zin.
Hij wilde dus zeggen: Tot dusver was
de Zending ingeënt naar de manier waarop
David Goliath wondde. Thans heeft de
Synode van Middelburg haar, op de man-
ner zooda Saul dit met David wilde, een
Sausche wapenrusting aangetogen.
Ieder die het stukke las, zie maar na,
of het er zoo niet staat.
En nu is over zulke schrijven toch niet
wel een ander oordeel mogelijk, dan dat
Ds. Lion Cachet geen recht had: 1°. in
een geestelijk stukje tot stichting uit den
Woorden Gods zulke een kritiek te leveren;
2°. niet om op zulke een wijze de kerken in
haar eigen orgaan (want dat is de Heiden-
bode) nog al onder de bijvoeging „Saulsch“,
met Saul te vergelijken, den man dien God
verworpen had; en 3°. niet om door de
tegenstelling van David en Saul de be-
sluiten der Synode in kwaad daglicht te
stellen.
Natuurlijk betwist niemand aan Ds. Lion
Cachet het recht, om zijn denkbeelden
tegenover die der Synode te blijven hand-
haven, en ze desnoods publiek te beplei-
ten, maar dan doe hij dit op ander ter-
rein, onder een ander hoofd, en op andere
wijze.
Op ander terrein, d. w. z. niet in het
orgaan der kerken, waarvan hij redacteur
is krachtens aanstelling door de Synode, en
onder uitdrukkelijk mandaat, om niet tege-
de genomen besluiten in te gaan. Meende

hij zich hierin niet te kunnen voegen, dan
had hij het redacteurschap niet moeten
aanneemen. Nu hij het aannam, moet hij
zich houden aan de gestelde voorwaarden.
Onder ander hoofd.
Criticus op zijn broederen geeft men niet
in een rubriek die stichting en wijding be-
doelt. Dit staat op één lijn met het on-
heilge misbruik, om b. v. in kerkeraads-
vergaderingen de lezing uit Gods Woord
en het gebed te misbruiken, om als partij
tegenover partij zich in het gelijk te stellen.
Wie critiek wil leveren, doe zulks ter
plaats waar het behoort.
En eindelijk: Op andere wijze.
David is onder het volk zozeer het type
van den man Gods, en Saul in zoo sterken
zin het beeld van den man, dien God verwerpt,
dat deze tegenstelling, nog versterkt en
verscherpt door het zelfgeformeerde woord
„Saulsch“, nooit of nimmer mag toegepast
op het besluit van de Synode zijner eigen
kerken, tenzij men die Synode verwerpt.
Zoo volgaarne als we dus op de verklar-
ing van Ds. Lion Cachet elk denkbeeld
terugnemen, als had hij met David zich
zelfven bedoeld, even ernstig blijven we,
thans met opgave van redenen, onze over-
tuiging handhaven, dat dit stukke niet alzo
had moeten geschreven worden, en dat het
goed zou zijn, indien Ds. Lion Cachet het
zonder zweem van aarzeling terugnam.
Beroeping of oproeping?
V. (Slot).
Staat alzo de regel vast, dat in den ge-
wonen loop der dingen wie Dienaar des
Woord zal worden, zich van kind af hierop
voorbereidt, is hij genoegzaam geoeftend zich
door de kerken keuren laat, en na aldus
gekeurd te zijn niet solliciteert, maar door
de kerken uitgenodigd en beroepen wordt;
alsmede dat het bij den Dienst des Woords
in de Zending evenzoo toegaat; toch mag
daarom het verschil tusschen den Dienst
hier te lande en den missionairen Dienst niet
uit het oog worden verloren.
Er dient hier toch te worden gelet op
drie eigenaardige omstandigheden.
Ten eerste dat het aantal Dienstplaatsen
voor den Dienst hier te lande en in den
Dienst der Zending benodigd, zoo sterk uit-
eenloopt.
De Gereformeerde kerken b. v. behoeven
hier te lande een zeventigduizend Dienaren,
een getal dat nog steeds klint. Voor de
Zending daarentegen zouden we reeds een
heel eind verder moeten wezen dan we nu
zijn, indien we er zeventig konden plaatsen.
Voor den missionairen Dienst des Woords
in eigenlijken zin hebben we thans nog slechts
stations op Soemba, te Poerworedjo en te
Pekalongan. De medische Zending, de Keu-
chenius-school, en evenzoo de kerk van
Soerabaja en Batavia tellen hierbij niet
mede.
Doch gesteld al dat het gelukken mag,
om onze Zending op Midden-Java stelsel-
matig en met vaste hand uit te breiden, toch
zal wel niemand in een afzienbare toekomst
droomen van een stel predikanten, onzer-
zijds naar Java uitgezonden, dat de 3 x 7
te boven gaat.
En dan nog zou het staan als 100 tot 3.
Terwijl alzo een vader voor wat den
Dienst hier te lande aangait, allicht zeg-
gen kan: „Ik laat mijn zoon voor predi-
kant studeren“, zonder veel gevaar te
loopen, dat zijn kind den kans misloopt,
zoo kan een vader of moeder niet met
gelijke gerustheid zeggen: „Mijn zoon laat
ik voor den Zendingstuderen“. Stel
toch, dat we eenmaal 3 x 7 stations
in Indië met een Predikant bezet hadden,
en dat hiervoor mannen in de eerste kracht
huns levens waren uitgezonden, dan zou er
vermoedelijk jarenlang hoogstens één enkele
noodig zijn.
En bij dit eerste verschil voegt zich dan
nog een tweede, hiera bestaande, dat de
Dienst des Woords in de Zending zooveel
hooger eischen stelt.
Dr. Zwemer te Barhein, in Arabië aan de
Perzische Golf, schreef nog onlangs in een
traktaat dat hij ons toezond: Vergeet toch
niet dat ge niet onbepaalde personen uit
te zenden de zaak des Evangelies zoo on-
gelooftelijke schade berokkent, en dat ge alleen
door lichamelijke en geestelijke bekwaam-
mannen uit te sturen, vooruit komt. Een man in
de Zending doet tienmaal meer dan tien
sukkels.
Voor een Oostersche wereld staan de
eischen zoo hoog.
Physiek moet men tegen het klimaat
kunnen. In voorkomen moet men iets inne-
mens en waardigs bezitten. In kleeding en
gebaar en wijze van spreken moet men den
Oosterschen zin voor goede vormen er-
bieden. Wie niet ceremonieel beleefd is
wordt door een Oosteling van rang ver-
acht, en beleedigt de Oostersche aeging
voor schoone deftigheid.
En zoo ook, wie een man in de Zending
zal zijn, moet taaltalent bezitten. Anders
blijft hij tobben met het woord.
Niet minder moet de uitgaande Dienaar een
man meer van verbeelding dan van stijve
redeneering wezen. Een Javanai wel meer
zien dan hooren. Beeldentaal, gelijkenis,
dichterlijke teekening trekken hem aan. En
als nu onder zulke menschen een man op-
treedt, die op de manier van een Holland-
sche redeneerende preek hen boeien wil,
dan lukt dit niet, en het volk blijft van
verre staan.
Ook is de studie voor den Zendingdien-
st zooveel zwaarder, omdat men hier zijn eigen volk
kent, maar daar het volk niet, en niet toch
om met vrucht te kunnen optreden, moet
weten, wat er in het hart en het hoofd van
dat volk leeft. Men moet zich in den toestand
van dat volk weten te verplaatsen. Anders
heeft men er geen vat op. Hun historie, hun
volkszeden, hun sociaal, hun huishijk leven,

hun godsdienst, hun rechtsinstelling moeten
bekend zijn.
Waar dan in de derde plaats nog dit
verschil bij komt, dat men in den gewonen
Dienst ingaande in zijn land blijft, en hier door
de publieke opinie gedragen wordt, terwijl
men om in de India op te treden, schier
geheel op zich zelf drijft, en daarom een
zeer groote mate van zelfstandigheid van
persoon, van karakter, van gezondheid, en
bovendien eigen juist oordeel moet bezitten.
Dit laatste komt dan meestal daarin uit,
dat de een zich door het vreemde voelt
aangetrokken, terwijl een ander meer hok-
vast is en last krijgt van heimwee, zoodra
ge hem uit zijn gewone omgeving ver-
wijdert.
Moet nu met dit alles gerekend worden,
dan is het duidelijk, dat hier menselijke
wijsheden nog veel minder vernag, en dat
we hier nog veel meer in de voorziegige
leiding onzes Gods hebben te vertrouwen.
Op later leeftijd iemand voor de Zen-
ding aan te slaan en gereed te maken, is
zooged als ondoenlijk, en van een jon-
gen van 12 jaar te zeggen, of hij geschikt
zal zijn, is onmogelijk.
Juist daarom is het zoo zaak, om bij dezen
Dienst vooral op het geloof in de leiding
des Heeren te drijven.
Of er dan al enkelen zijn, die later hun
doel niet bereiken, dat deert niet. Die blij-
ven dan hier te lande in den Dienst des
Woords en jverren hier te lande voor de
zaak der Zending.
De vorming moet degelijk zijn, en kan
niet over minder dan tien jaar loopen,
en ook de kerken moeten ten slotte vrij
in haar keuze en geheel vrij in haar roeping
blijven.
De eigenwilligheid, en het sael afzich-
ten, en het altoos uitzenden van wie zich
aanbod, en deswege gereed gemaakt werd,
moet er uit.
Altoos natuurlijk met deze uitzondering,
dat de goede regel de zaak moet dienen
en niet verdoeren.
Verkeert men daarom in een toestand,
dat er nog niets voorbereid is, en nog alles
op losse schroeven staat, zoodat de eigen-
lijke eischen die gesteld moesten worden,
niet zijn vol te houden, dan lof en eere
aan al wie alvast helpt, al is het ook op
gebreklijke wijze.
Gelijk we dankbaar op het werk der
Zendingvereenigingen neerzien, voorzover
de kerken haar plicht nog verwaarloosden,
zoo ook zijn we dankbaar voor elke hulpe
die in de Zending uitgaat, zoolang we nog
de rechte en degelijk gevormde mannen niet
vinden kunnen.
Alleen maar, we stellen die exceptie niet
tot regel, en zien in wat noodtuil is niet het-
geen we eigenlijk hebben moeten.
Het ideaal houde een ieder hoog.
En zoo ook kunnen er excepties bestaan,
die aanbidding niet slechts geoorloofd, maar
zels wenschelijk maken.
Zoo bleek het onlangs met Humpata.
Daar hebben onze kerken geen Zending-
veld. Daar kunnen onze kerken dus niet
heen zenden.
Ook in de kerken van Transvaal was
onmacht. Ten deele omdat in deze kerken
de Zendingdienst nog niet aan de orde
kwam. En ten andere omdat zij, al wilden
zij zenden, de Dienaren hier niet keu-
ren konden. En eindelijk stond Humpata
zoo op zichzelf, en vereischte in wie er heen
zou gaan, zoo gansch exceptionele bereid-
willigheid, dat alle macht ontbrak, die tot
welken dienaar ook zeggen kon: In den
Naam des Heere roep ik u, om als van
Hem geroepen derwaarts te gaan.
In zulke buitengewone omstandigheden
is daarom uit den aard der zaak geen andere
weg, dan die der bekendmaking mogelijk,
opdat wie bereid mocht zijn, zich aanmelde,
en wie er over te zeggen heeft, na onder-
zoek beslisse.
Zelfs kan men nog verder gaan, en als
algemeen regel stellen, dat keuring en
beroeping alleen in goeden, regelmatig zin
denkbaar zijn, als de Zending naar zulke een
station uitgaat van zekere kerken, die over
de personen die in aanmerking komen,
zeker zeggenschap hebben, en hun dus
een last kunnen opleggen.
Maar dat daarentegen oproeping de
eenige weg is, als het personen geldt die
niet behooren tot het kerkverband, waarvan
de Zending zal uitgaan.
Uit dien hoofde waren we dan ook vol-
strect niet met onszelf in tegenspraak, toen
we onlangs een aanbidding voor Humpata
zochten uit te lokken, en nochtans voor de
Zending die van onze kerken op haar eigen
Zendingveld uit moet gaan, oproeping
alkeuren en voor beroeping het pleit voerden.
Bethesda.
Bethesda is de titel van een orgaan voor
den arbeid der Barmhartigheid, door vijf
Gereformeerde vereenigingen, die haar dien-
st, uitgegeven.
Het eerste jaar won het 1100 abonneenten,
nog te weinig om zonder schade rond te gaan.
Maar dat getal zal zich dit jaar genoegzaam
uitbreiden, en dan is de uitgave voor de
toekomst verzekerd.
Het eerste nummer van dit jaar is zeer
belangrijk, zoo door principiele beschou-
wingen, als door mededeelingen uit den
arbeid.
Als principieel stuk verdient *Ons uit-
gangspunt*, van Ds. Van der Hoogt, de aan-
dacht; en voorts vindt men mededeelingen
over de verzorging van krankzinnigen, over
Eudokia, te Rotterdam, het gesticht voor
ongeneeslijke kranken, over 's-Heerenloo,
het schoone Idiotengesticht, en over de
Gereformeerde Ziektenverpleging; terwijl het
geheel met *Varia* besloten wordt.
Tusschen deze mededeelingen in vindt
men bovendien nog een aequo, wijl diep-
gevoeld lied van Mevrouw De Mol Mon-
court, geïnspireerd door een *Heraut*-medi-

tatie, opgenomen in de *Schaduw* des
doods no. 19, en dat we gaarne over-
nemen.
Het luidt aldus:
Rusten in Gods bestel.
(De Heere is aan allen goed.
Ps. 145 : 9).
Is God aan allen goed? Neen, *konst, genie, talent*,
Ook, waar de *tegenwoord* Zoo schaarsch bij ons ge-
De woning binnentreedt kend,
En rouwe brengt en leed? Hoortaan het kind van God
Maar *schier* is hier ook
't lot.
Is dat een vriend'lijk God? Is God aan allen goed?
Bestuurder van ons lot? Zoo vraagt opnieuw 't ge-
Als 't zoo verbijeld hart moed,
Verleent in bitter smart Dat ernstig onderzoek!
O! 't, dit erkennen mocht!
Als alles *hinder* scheen, 'Ja,' zegt 't *vertrouwend*
En *aan* om ons heen, hart,
En daar op eens de nacht Maar ook 't *twes* der smart,
Een don'ke *schaduw* bracht? 'Mijn God, Gij zijt nabij!
Wie is een God als Gij?
Schoon alles mij ontinkt, En 't als een *raadsel* klinkt,
En 't als een *raadsel* klinkt, 'k *gehoef* Uw dierbaar
Woord,
Terwijl ook 't éénig kind Waarnaar mijn ziele
In deernis zich bevindt, hoort!"
En straks na angst en pijn, Begrijpen doe 'k het niet,
Haar zal ontvallen zijn, Maar 'k staar in 't bij ver-
En *als* heur hoop en troost schiet,
Vorgingmetmen enkroost Ik rust in Gods bestel!
Wilt *Hij* doet alles wél.
Is 't niet als waar 't een
spot?
Te zeggen, dat ons lot, Hoe Hij in zijn tranen zied,
Rust in de hand van Een, En mij, in angst en nood,
Die hoort naar onze beên, Zijn hand ter redding bood.
Waarom... de glerigaard, Hoe Hij in 't *bitter* leed
Die schraapt en gaat en Zyn kinderen niet vergeet,
steeds *minder* winst ont- Totdat de *wolk* verdween
vang, En mij als 't weerloos lam
Terwijl hij God niet dankt? Trouw in Zijn armen nam,
Terwijl de vrome man, Waar 'k schuilen mocht bij
Die bidt en zwogt waar 't Hem,
kan, En luistren naar Zijn stem,
Voor 't schamel stukje Totdat de *wolk* verdween
brood, En 't licht weer helder
Slechts zorgen kent en scheen;
nood?
Ginds brengt een *nietdijf* Hoe Hij na ied' te wond
Zijn goed, dat hij ontving, Mij helderijk verbond,
In drank en ontucht door; En hoe zijn artsengij
Met hem ging niets teloor! Ten regen was voor mij!
Mier 't *veelbelovend* kind, Ja, luidt word 't gehoord,
Wien 't *oudhertig* min, Hoe God de Zijnen hoort!
Ward 't *levens* hierbeneên Hij is aan allen goed,
Zoo snellijk afgescheên, Maar 't meest aan 't racht
gemoed,
De kunst en wetenschap, Dat Hem niet wederstond,
Staan op zeer hoogten trap, Maar *niet* en *vrde* vond,
Mier 't *engels* zegt *wijze*, En door het kruis gekroon,
En 't moet *alzo* niet zijn. Ziet voor Gods gloriekroon.

Ook het lied hoort bij den arbeid der liefde.
Heel deze dienst der Barmhartigheid
moet *heilige positie* zijn, en niets stuit zoo
af als het dorre schema waarin veler Dia-
conale arbeid ten leste geprest zat.
Ook uit dien hoofde trok deze dichter-
lijke toon in zulk een orgaan der *Barm-
hartigheid* ons aan.

Voor Kootwicks Scholen.
Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van G. K.
te Zwartsluis f 1.50; van A. B., den Haag,
voor Kootwijk f 2.50; van Ds. Van Schelven
te Dieren, uit busjes f 5.

Uit de Pers.
De Toekomst onzer Theol. School, door Ds.
A. Littooy, zag bij A. D. Littooy, te Middel-
burg, het licht, en geeft nogmaals deze bondige
uitlegging van het bekende gevoelen.

Mij is het nog nooit duidelijk geworden, dat de
Kerken niet zelve mogen onderwijzen, datgene wat
rechtstreeks noodig is voor de uitlegging en de be-
diening des Woords.
En wat zij mogen doen — ik geloof, dat zij het
mogen — zou ik haar laten bijhouden; opdat zij
zich, in hetgeen haar rechtstreeks noodig is,
niet afhankelijk maken. Opdat zij zich niet afhan-
kelijk maken, in hetgeen zij, naar het Woord en
de ordeningen Gods, tot de toekomst van onzen
Heere Jezus Christus, volstrektelijk noodig heb-
ben. De Heere toch heeft der Gemeente herders
en leeraars gegeven; tot de volmaking der heili-
gen, tot het werk der bediening, tot opbouw
des lichaams van Christus (Ef. 4 : 11).
Dere dienst, de dienst des Woords, is dus van
het allerhoogste gewicht, en hij moet en zal er zijn
zoolang er aan de opbouw van het lichaam van
Christus moet gearbeid, ja, totdat de Gemeente ver-
gaderd is en zonder vlek of rimpel den Vader kan
en zal voorgesteld worden.
Zonder noodzaak zich afhankelijk te maken in
betrekking tot hetgeen de Heere reeds gaf, en ook
absoluut noodig is, achte ik en acht ik nog altijd
overzeden.
De Kerken behoeven dat niet te doen, omdat het
in het Woord haars Gods nergens is geboden, en
daarom ook in hare belijdenisschriften niet is uit-
gesproken.
In plaats dat het verboden is, te houden wat God
in dezen onzen Kerken, — nadat zij zich ontworsteld
hadden aan ene Overheid, die haar beletten wilde
den Heere naar zijn Woord te dienen en aan Aca-
demieën, die geheel verbaasder waren — in zijne
grote goedheid gaf, seggen ons veleer en de Oude
en de Nieuwe Bedeeling, dat de Kerken zelve
zorgen voor hetgeen noodig was tot de opleiding
en de bediening van het Woord.
Meent iemand, dat dit niet zoo is, maar dat veel-
er het tegendeel was, is, welnu, laat hem dit dan
voor ons klaar en duidelijk maken uit het Woord,
dat het einde is van alle tegenspreken. Zij, die af-
broken willen, hetgeen de Heere ons in dien nood
des tijden gaf, behoeven immers de bewijzen te
leeren, dat dit mag en moet.
Dat deze bewijzen, namelijk uit het Woord onzes
Gods, niet geleverd zijn, zal, dunkt mij, ieder
toestemmen. Ook kan, naar ik meen, niet worden
tegensproken, dat de Kerken in de eerste tijden
na de apostelen active scholen hadden, waar de
bedienaars des Woords hunne opleiding ontvingen.
Evenmin kan worden tegengesproken, dat na
Constantijn den Groote, de Kerken langzamerhand
volkerkeren geworden zijn en in strijd met haar
waarachtig belang, onder de macht en den invloed
van de Overheid gekomen zijn, en dat toen ook
de Staatsacademieën, en ook wel particuliere, gebruik
zijn voor de opleiding van de bediening des Woords.
De gelijks kan niet tegengesproken worden, dat de
Kerken der hervorming in de 16 eeuw zich niet
hebben ontworsteld aan de voor ons Nieuw-Testa-
mentische bediening, valsch idee van *volkerker* en
evenmin aan den grootten invloed van de Over-
heid in de zaken der Kerken.